

86%

aptaujāto Latvijas iedzīvotāju vidētāru mobilās lietotnes izmanto katru dienu, rāda *Tele2 un Berg Research* veiktā aptauja. 22% respondentu mobilās lietotnes izmanto saziņai, 18% – finanšu norēķiniem, 12% – izklaidei.

DRĪZUMĀ GAIDĀMI tiešie čarterlidojumi starp Koreju un Latviju, kurus veiks aviosabiedrība *Korean Air*, vēsta Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra un skaidro: «Lidojumi notiks 24. maijā, 31. maijā un 7. jūnijā. Tos organizē Korejas tūrisma kompānija *Hanjin Travel* ar mūsu aģentūras, Latvijas vēstniecības Korejā, lidostas Rīga un Rīgas tūrisma attīstības biroja atbalstu.»

sleja

Latvijas īres tirgus beidzot jāsakārto

Mareks Kļaviņš*

ĪRES tirgus Latvijā atrodas diezgan smagā situācijā. At rast dzīvokli īrēšanai ir teju neiespējami. Piedāvājums ir krietni mazāks par pieprasījumu, un īres cenas šī iemesla dēļ ir augstākas par iedzīvotāju maksātspeju. *Swedbank* Finanšu institūta analītiķi izpētījuši, ka Latvijā īres tirgus problēmas ir izteiktākas nekā Lietuvā un Igaunijā, jo pie mums ir augstāks to iedzīvotāju īpatsvars, kuri dzīvokļu īrē. Piemēram, Igaunijā krietni lielāki iedzīvotāju daļai mājoklis ir īpašums.

Latvijā arī nopirkt dzīvokli nav vienkārši. Ņemot vērā iedzīvotāju ienākumu līmeni, kredīti ir pieejami vien aptuveni 20% māsaimniecību. Tas nozīmē, ka vairākumam cilvēku vienīgā iespēja ir īres tirgus.

Ņemot to vērā, valstij un pašvaldībām mājokļu, arī īres dzīvokļu, pieejamība jāizvirza risināmo uzdevumu priekšgalā, citādi drīz būs situācijā, kad cilvēkiem nebūs, kur dzīvot. Valstij un pašvaldībām jādomā, kā mazināt jauno mājokļu pašizmaksu, jo tas ir vienīgais veids, kā uzlabot to pieejamību un arī veicināt potenciālo investoru interesi īres māju segmenta attīstīšanā.

Lai situāciju uzlabotu, jāpieņem jauns dzīvokļu īpašuma likums un jāatsakās no nekustamā īpašuma nodokļa piemērošanas ekspluatācijā vēl nenodotiem īpašumiem, kā arī jauniem mājokļiem nākamajā gadā pēc nodošanas ekspluatācijā. Tāpat jāatsakās no valsts nodevas par īpašuma tiesību nostiprināšanu zemesgrāmatā 2% apmērā tikko uzbūvētam dzīvokļa īpašumam, pirmo reizi reģistrējot īpašnieka maiņu. No jaunu dzīvokļu veidošanās valsts saņem arī pievienotās vērtības nodokli 21% apmērā, un šķiet loģiski atteikties no mazas daļas, lai

iegūtu vairāk. Noteikti jāatsakās no nesamērīgām prasībām attīstītājam, kas saistītas ar infrastruktūras uzlabošanu, jo tās ievērojami sadārdzina mājokļu iedzīvotājiem un padara objektu cenu nepievilcīgu investoriem, tāpat arī jāatsakās no infrastruktūras nodevas mājokļiem.

Mājokļu pieejamību un esošo situāciju Latvijas īres tirgū būtiski uzlabotu tā sauktie institucionālie investori jeb juridiskās personas, kas, iegādājoties māju, piedāvātu īrēšanai tās dzīvokļu plašam iedzīvotāju lokam. Latvijā šādu īres namu pašlaik nav. Investoru ienākšana darītu mājokļu pieejamākus, īres tirgus pamazām tiktu izvests no pelēkās zonas, arī īrnieki justos stabilāk. *Bonava* grupas uzņēmumos Ziemeļeiropā un Vācijā šādi darījumi ar institucionāla-

Diemžēl pirmais investīciju darījums Igaunijā, nevis Latvijā nav nejausība

jiem investoriem ir ierasti – tie veido līdz pat 35% no biznesa. Tikko esam noslēguši pirmo darījumu arī Baltijā – parakstījām līgumu ar pensiju fondu par pirmās īres mājas, kurā ir 84 dzīvokļi, būvniecību Tallinā.

Diemžēl pirmais investīciju darījums Igaunijā, nevis Latvijā nav nejausība. Institucionālo investoru ienākšanai Latvijā tirgū ir vairāki šķēršļi. Lai darījumi notiktu, valstij un pašvaldībām nepieciešams aktīvāk iesaistīties un veikt izmaiņas investoru piesaisti kavējošos nosacījumos. Ar to domāju īres likuma sakārtošanu, kas nav aktualizēts kopš 1996. gada un neatbilst pašreizējai tirgus situācijai. ●

*Bonava Latvija valdes priekšsēdētājs

Rubrikā Uzņēmēja sleja ikvienam uzņēmējam un uzņēmuma vadītājam ir iespēja paust savu viedokli par notiekošo ekonomikas un finanšu jomā valstī, pastāstīt par aktualitātēm un sasniegumiem pārstāvētajā nozarē un uzņēmumā. Rakstiet:

magda.riekstina@dienasmediji.lv

Metālu tirgū atgriezu

ASV un Ķīnas ekonomiskā dialoga uzlabošanās priekš

Mārtiņš Apinis

GLOBĀLĀS tautsaimniecības izaugsme un tās nākotnes prognozes iet roku rokā ar norisēm pasaules biržās neatkarīgi no tā, vai tās tirgo vērtspapirus vai preces. Pērnā gada izskaņā, kad saasinājās retorika ASV un Ķīnas potenciālās tirdzniecības attiecībās, investoru noskaņojums kļuva aizvien skeptiskāks, izraisot gan izejvielu, gan investīciju ziņā riskantāko vērtspapīru cenu kritumu. Šis gads nācis ar pozitīvākām vēsmām, rezultātā noskaņojums pasaules finanšu centros ir kļuvis optimistiskāks.

Dārgāks varš

Viens no indikatoriem ekonomiskajā noskaņojumā ir industriālo metālu cenu pārmaiņas. Tas arī ir loģiski, ja ekonomikas konjunktūra ir labvēlīga, pieprasījums pēc metāliem ir augsts un cenai ir iespēja ietiekies augšup. Kopš pagājušā gada beigām vara cena augusi par nepilniem 12%, savukārt alumīnijs ir sadārdzinājies aptuveni par 6%, liecina finanšu portālā *Investing.com* apkopotā cenu statistika.

Ekonomikas un finanšu tirgus eksperti minēto cenu augšupeju saista ar pielaidīgāku retoriku ASV un Ķīnas sarunās, kas varētu piebremzēt protekcionisma uzcelšanu pasaulē. Tas savukārt rada cerības par izvairīšanos no bremsēšanās starptautiskajā tirdzniecībā un vienlaikus būs veicinošs apstākļi valstu vietējā patēriņa attīstībai un var nozīmēt arī lielākus būvniecības apjomus, kāpinot pieprasījumu arī pēc iepriekšminētā vara, ko izmanto, piemēram, kabeļu ražošanā. «Galvenais iemesls, kāpēc metāla cenām ir bijis pieaugums kopš gada sākuma, ir pozitīvāks dialogs starp Ķīnu un ASV saistībā ar pašreizējiem «tarifu kariem». Tas, ka ASV varētu uzlikt tarifus Ķīnas eksporta precēm, rada būtisku neskaidrību Ķīnas ražotājiem un līdz ar to samazina pieprasījumu pēc industriāliem metāliem. Ja tarifu sarunām būs pozitīvs risinājums, pieprasījums pieaugs. Augstākas metālu cenas liecina, ka pašreiz tirgū ir pozitīvāk noskaņoti par labvēlīgu risinājumu tarifu kariem, nekā tie bija pagājušā gada beigās,» situāciju raksturo *BlueOrange Bank* aktīvu pārvaldīšanas direktors **Pauls Miklaševičs**.

Komentējot līdzšinējās cenu pārmaiņas, kas pagājušā gada beigās iezīmējās ar kri-

▲ ŠOGAD vara cena pasaulē pieaugusi vairāk nekā par 10%, un tas liecina, ka ekonomikas konjunktūra, kas sarkanā metāla cena piedzīvos negatīvu korekciju.

Ja tarifu sarunām būs pozitīvs risinājums, pieprasījums pieaugs. Pauls Miklaševičs

tumu, bet šogad ar kāpumu, *Swedbank* ekonomiste Agnese Buceniece izceļ ekonomikas izaugsmes palēnināšanās Ķīnā, kas ir pasaules lielākā metālu patērētāja. Šī gada sākumā ziņas par ASV un Ķīnas sēšanos pie sarunu

galda un pagaidu pamiera pasludināšana, vismaz īslaicīgi atliekot tālāku ieviešanu, samazināja plašā tirdzniecības konflikta iespējamību, pozitīvi ietekmējot finanšu tirgu noskaņojumu, skaidro eksperte. Kā papildu dzinulis augšupejai, pēc ekonomistes teiktā, ir arī Ķīnas izsludinātā ekonomikas stimulēšanas pasākumi, lai izvairītos no straujas izaugsmes bremsēšanās.

«Šādas ziņas vairoja finanšu tirgu optimismu par to, ka pasaules ekonomikas izaugsmes palēnināšanās varētu būt mērenāka, un veicināja metālu cenu pieaugumu. Lai gan pēdējā laikā dominē pieprasījuma rosinātie faktori, arī piedāvājumam jeb metālu ieguvei un krājumiem ir ietekme. Piemēram, vara krājumu samazināšanās papildus veicināja vara cenu kā-

pumu februārī,» situāciju skaidro A. Buceniece.

Atšķirīgie faktori

Komentējot tirgus norises, **P. Miklaševičs** piebilst, ka iekšzemes metālam ir kopīgie un atšķirīgie cenu ietekmējošie faktori. Kopīgie ir makroekonomiskie faktori, to vidū Ķīnas izaugsmes tempi. Arī tarifu kari atstāj iespaidu uz investoru noskaņojumu pret turpmākajām investīcijām. «Ja uzskatām, ka esam sasnieguši ekonomikas izaugsmes zemāko punktu un tās pieauguma temps, laikam ejot, varētu tikai pieaugt, tas ir pozitīvs signāls visiem metāliem un pieprasījumam pēc tiem,» skaidro eksperts. Atšķirīgie faktori ir konkrētu metālu pielietojums un uzņēmumu specifiskie aspekti. **Pēc BlueOrange speciālista teiktā**, pēdējos 20 gados metālu tirgus ir ievērojami mai-

CENTRĀLĀS UN AUSTRUMEIROPAS valstu un Ķīnas sadarbības ietvaros izveidotā Tūrisma komiteja iedibinājusi Marco Polo balvu par labāko tūrisma produktu Ķīnas tirgum. Ekonomikas ministrija aicina tūrisma uzņēmējus pieteikt konkursā kompleksu pakalpojumu vai starptautiskas sadarbības tūrisma produktu, kas paredzēts Ķīnas tirgum. Plašāka informācija: www.em.gov.lv.

KOPBRAUKŠANAS PLATFORMA Bolt gatavojas sākt ēdienu piegādes pakalpojuma nodrošināšanu un plāno sākotnēji šo pakalpojumu piedāvāt Igaunijā, Somijā un Dienvidāfrikā. Uzņēmums neseno īstenojis zīmola maiņu, mainot nosaukumu no *Taxify* uz *Bolt*, un patlaban piedāvā gan taksometru, gan kopbraukšanas pakalpojumus ar automašīnām un motocikliem, kā arī skūteru koplietošanu.

Ārvalsts cenu izaugsme

atvērta preču biržu investorus un rosina atvērt makus

Ārvalsts cenu izaugsme ir labvēlīga. Tomēr neseno ziņas no Ķīnas var radīt tādus apstākļus, kas var novest pie krituma.

FOTO - AFO/SCANPIX

nijies. Šajā laika periodā starptautiskās finanšu iestādes ir krietni samazinājušas savu starpniecību šajos tirgos, bet vienlaikus lielākais pieprasījums ir saistīts ar Ķīnu. «Jo mazāk spēlētāju, jo lielākas ir iespējamās svārstības. Augstākas metālu cenas liecina par globālo izaugsmi, bet tās mēdz būt ļoti svārstīgas un ļoti atkarīgas no Ķīnas pircējiem un pārdevējiem,» tirgus izmaiņas ieskicē P. Miklaševičs.

Svārstīgs gads

Analizējot iespējamās tālākās cenu pārmaiņas metālu tirgū, *BlueOrange* eksperts vērs uzmanību uz faktu, ka pēdējās nedēļās plaši ir izskanējuši ekonomisko prognožu samazinājumi, to vidū arī no Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas OECD. «Tirgus dalībnieki savās prognozēs, visticamāk,

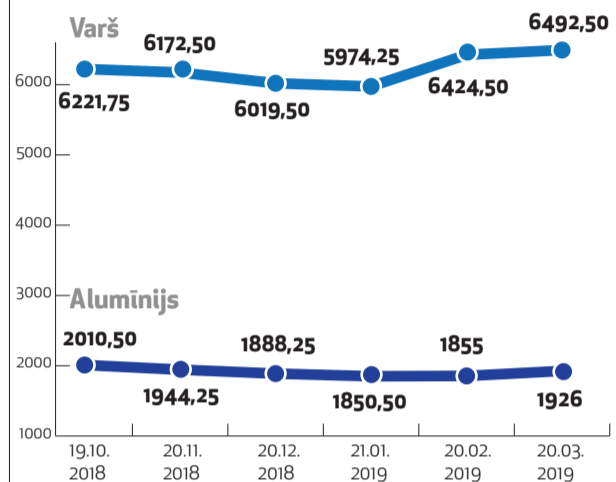
iekļauj vājākos ekonomiskos rādītājus. Ja pasaules ekonomika spēs pārsteigt ar ne daudz labākiem ekonomiskajiem rādītājiem par esošajām prognozēm, tas var veicināt tālāku cenu pieaugumu metālu tirgū,» situāciju vērtē P. Miklaševičs.

Viņš piebilst, ka pašlaik pasaules lielākie institucionālie investori ieguldījumu portfeļos nav iekļāvuši metālus. Tāpat industriālo metālu nozare ir samērā maz pārstāvēta arī ASV 500 lielāko biržas kompāniju indeksā *Standard & Poor's 500*. Tas savukārt, pēc *BlueOrange* eksperta domām, var likt domāt par strauju naudas pieplūdi metālu sektorā brīdī, kad ekonomikas cikls ieiet augšupejas fāzē. Tomēr viņš norāda, ka šāds scenārijs, visticamāk, neattiecas uz tuvāko mēnešu metālu tirgus norisēm. Turklāt arī tad, ja ASV un Ķīnai izdosies pa-

nākt vienošanos par zemākiem importa tarifiem, metālu cenas tik un tā varētu kristies, jo tirgus šādu scenāriju jau varētu būt paredzējis iepriekš un attiecīgi ierēķinājis jau esošajās cenās. Tomēr vienlaikus netiek izslēgta iespēja, ka šāds cenu kritums varētu būt izdevīgs ilgtermiņa investoriem, kuri varētu atvērt jaunas pozīcijas, izdarot lētākus iepirkumus.

Uz tirgus svārstīgumu norāda arī A. Buceniece un izsaka viedokli, ka metālu cenas šogad galvenokārt būs atkarīgas no pieprasījuma puses faktoriem – tirdzniecības sarunu progress starp ASV un Ķīnu, pasaules ekonomikas izaugsmes palēnināšanās tempa, kā arī Ķīnas ekonomiku stimulējošo pasākumu efektivitātes, orientējoties uz ekonomikas izaugsmes veicināšanu. «Ja piepildīsies riski, kas pasau-

Cenas Londonas metālu biržā, USD/t

les ekonomikas izaugsmi ietekmē negatīvi, metālu cenas saruks. Daļa no šiem riskiem jau ir iecenoti, tāpēc, ja situācija uzlabosies, piemēram, ASV un Ķīna samazinās daļu jau ieviesto tarifu, tas veicinās cenu kāpumu,» komentē *Swedbank* eksperte. Tāpat, viņasprāt, metālu cenas varētu nostiprināt jebkādi traucējumi metālu ieguvē vai ražošanā, piemēram, streiki vai traucējumi saistībā ar bažām par ietekmi uz vidi.

Ķīnas eksports

Vienlaikus ir atsevišķi faktori, kas vedina domāt, ka tālāks industriālo metālu cenu kāpums varētu apstāties un tā vietā iestāties pat kritums. Šāds pavērsiens varētu notikt, ja slikti Ķīnas eksporta dati nebūs viena mēneša vērtuma brīdis, bet izvērsts vispārējā tendencē. Pasaules otrās lielākās tautsaimniecības eksports šā gada februārī salīdzinājumā ar pagājušā gada otro mēnesi ir krities par 20,7%, liecina *Tradingeconomics.com*.

Turklāt rezultāts ir bijis ievērojami sliktāks, nekā iepriekš gaidījuši ekonomikas analītiķi, kuri paredzēja, ka krituma apmērs sasniegs vien 4,8%. Šādas ziņas var veicināt dubultas negācijas metālu tirgū. Pirmkārt, ja eksporta kritums ir sliktāks, tas var norādīt uz vājāku globālo pieprasījumu, otrkārt, eksporta ieņēmumu mazināšanās var tikt interpretēta kā norāde, ka pašai Ķīnai būs mazāk līdzekļu, ko tērēt par importa precēm, turklāt arī tām, kuras ir metālu ietilpīgas, piemēram, autobūvē.

Eksporta ieņēmumu krišanās nozīmē, ka arī vietējā pieprasījuma stutēšanai naudas paliek mazāk, tas var ietekmēt celtniecības nozari un ar

to saistīto pieprasījumu pēc dažādām metāla konstrukcijām, kā arī vara kabeliem. Par metālu tirgus norisēm un Ķīnu ir vērts piebilst, ka tās alumīnija un šī metāla izstrādājumu eksports sarucis par 7,3%, apjomiem februārī sasniedzot pēdējo divu gadu minimumu. Arī tas var norādīt, ka bažas par tirdzniecības kariem aizkavējušas dažādu investīciju projektu realizāciju, mazinot pieprasījumu pēc izejvielām, vai arī to, ka globālais pieprasījums ir sācis bremzēties saistībā ar izmaiņām pasaules tautsaimniecības konjunktūrā, jo ekonomika ieiet aizvien lielākā brieduma fāzē, no kuras strauji ģenerēt izaugsmi kļūst aizvien grūtāk. Runājot par tautsaimniecībā nozīmīgākajiem metāliem, ievērojami krities arī Ķīnas tērauda izstrādājumu eksports, gada laikā sarūkot par 6,8%. Ja ņem vērā šīs ziņas fonu un situāciju pavērtē plašāk, būtiska tālāka cenu izaugsme metālu tirgū nešķiet sevišķi ticama, sevišķi, ja turpināsies ziņu publicēšana par kādas valsts ekonomisko prognožu samazināšanu. Vēl ir jāņem vērā, ka iepriekš īstenotā procentu likmju celšana ASV ir radījusi finansiālas problēmas daudzās jaunattīstības valstīs, kas arī novedušas vai vēl var novest pie dažādu investīciju projektu atlikšanas, kavējot metālu pieprasījumu, otrkārt, eksporta ieņēmumu mazināšanās rezultātā cēlušās procentu likmes un audzis ASV obligāciju ienesīgums, nauda no finansiāli vājāku jaunattīstības valstu tirgiem ir aizplūdusi. Tas šīm valstīm liek sadzīvot ar vietējās valūtas vērtības kritumu vai censties to apturēt, paaugstinot procentu likmes. Abi scenāriji nav labvēlīgi metālu tirgum. ●

AUG FINANSĒJUMS BIZNESAM

SWEDBANK vienoties ar Eiropas Investīciju fondu palielināt kopējo izsniedzamo finansējuma limitu COSME atbalsta programmā. Uzņēmumiem Latvijā palielināts kredītu limits līdz 100 miljoniem eiro, savukārt jaunaunajiem līzings darījumiem pieejami vēl 45 miljoni eiro. Pērn *Swedbank* COSME programmas ietvaros 280 Latvijas uzņēmumiem piešķīra finansējumu vairāk nekā 26 miljonu eiro apmērā. No tiem kredītos uzņēmumiem izsniegti 15,4 miljoni eiro (115 līgumu), savukārt līzings – 11,2 miljoni eiro (214 līgumu). Pērn vidējā līguma summa kredītam uzņēmumiem bija 134 400 eiro un līzingsam 52 700 eiro, vēsta *Swedbank*.

KRITIZĒ NODOKĻU APJOMU

VĒRTĒJOT uzņēmumu maksāto nodokļu apjomu, 55,6% uzņēmēju un uzņēmumu vadītāju norādījuši, ka tas ir krietni par augstu, 36,5% – mazliet par augstu, savukārt 7,2% atbildējuši, ka nodokļu apjoms ir tāds, kā vajag, liecina *Turības Biznesa indekss*. Vērtējot ar uzņēmējdarbību saistīto tiesisko vidi, 15% uzņēmēju norādījuši, ka tā ir ļoti slihta, 35% – drīzāk slihta, 19% – drīzāk laba, 1% – ļoti laba, savukārt 30% bijis grūti atbildēt uz šo jautājumu. «Veidojot pētījumu, mūsu mērķis bija ne tikai noskaidrot, kāda ir situācija uzņēmējdarbības vidē un ko par to domā paši uzņēmēji, bet arī turpināt darbu pie pētījumā atklātajiem datiem, lai piedāvātu iespējamus risinājumus situācijas uzlabošanai,» skaidro Biznesa augstskolas *Turība* rektors un valdes priekšsēdētājs Aldis Baumanis. LETA

MODERNS VEIDS MAKSĀJUMIEM

IGAUNIJAs finanšu tehnoloģiju jaunuzņēmums *Wallester* izstrādājis elektronisko maksājumu platformu, kas ir piemērota visu veidu un formas maksājumu karšu apkalpošanai. Turklāt ir sāta jaunās maksājumu metodes – VISA tehnoloģijās balstītu bezkontakta maksājumu uzlīmju – testēšana. Ar šīm uzlīmēm būs iespējams norēķināties tāpat kā ar bezkontakta maksājumu kartēm, taču atšķirība būs tāda, ka uzlīmes varēs piestiprināt gandrīz pie jebkādas virsmas, piemēram, mobilā tālrunā. Jaunā maksājumu karšu izsniegšanas platforma Baltijas un Ziemeļvalstīs tiks ieviesta šā gada 3. ceturksnī, sola *Wallester* izpilddirektors Ahto Perls. LETA